

Kamil Pietrasik <https://orcid.org/0000-0002-8579-0659>

Członek Towarzystwa Azji i Pacyfiku

e-mail: kamilpietrasik@interia.pl

Jonathan D. Rosen, Hanna S. Kassab, *Drugs, Gangs, and Violence*, Palgrave Macmillan, Cham 2019, ISBN 978-3-319-94451-7, ss. 160

https://doi.org/10.25312/2391-5145.15/2020_10kp_R

Na przestrzeni kilku ostatnich dekad pojawiło się wiele książek, studiów, przyczynków do kolejnych badań naukowych dotyczących przemocy, funkcjonowania gangów oraz obrotu i produkcji narkotyków. Jednak żadna nie skupiła się na szczegółowym omówieniu procederu przemytu narkotyków ani funkcjonowania gangów przy współpracy z lokalnymi władzami (szczególnie w krajach dotkniętych wojnami i w krajach tzw. trzeciego świata). Jednak ten fakt zmienia pojawienie się książki *Drugs, Gangs, and Violence*, która ukazała się nakładem wydawnictwa Palgrave Macmillan. Zaproponowana do krótkiej recenzji publikacja prócz wstępu, konkluzji oraz bibliografii i indeksu składa się z pięciu rozdziałów. Zanim przejdziemy do pierwszego z nich, wspomnijmy o najważniejszych stwierdzeniach, jakie pojawiły się we wstępie. Otóż autorzy zaproponowali, by wstęp rozpoczął się od przedstawienia danych Biura Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przemoczości (UNODC), które dotyczą wskaźnika zabójstw według kontynentów. Wynika z nich, że „Ameryka [Środkowa – przyp. autora] jest najbardziej brutalnym regionem na świecie. W Ameryce wskaźnik zabójstw wynosi 16,3 na 100 tysięcy osób, podczas gdy w Afryce wskaźnik zabójstw wynosi 12,5 na 100 tys. osób. Europa, Oceania oraz Azja miały znacznie niższe wskaźniki zabójstw, odpowiednio 3 procent, 3 procent oraz 2,9 procent” (s. 1). Przytoczone statystyki UNODC nie są przypadkowe, bowiem jest to preludeum do lepszego zrozumienia zagadnień związanych z przemytem narkotyków oraz działalnością gangów na świecie. Zapewne chodziło również o to, aby podkreślić, jak często dochodzi do przestępstw na kontynencie środkowoamerykańskim, do których przyczyniają się zorganizowane grupy przestępcze. Na uwagę zasługuje fakt, iż dla lepszego zobrazowania poruszanego problemu wykorzystano autorski wykres (Total number

of homicides according to region: 2012) opracowany na podstawie danych pochodzących z UNODC (s. 2).

W rozdziale *History of Crime and Violence* zostały zaprezentowane historyczne wątki oraz aktualne podejście, aby lepiej naświetlić relacje zachodzące między przestępczością a przemocą. Zdaniem autorów publikacji „Przestępczość zorganizowana istnieje i będzie istnieć, dopóki istnieje popyt na nielegalne towary i usługi” (s. 15). Trudno się nie zgodzić z tym stwierdzeniem, tym bardziej że potwierdzają to przytoczone we wstępie przykłady z Salwadoru, Hondurasu i Nikaragui.

W rozdziale drugim, zatytułowanym *Fragile States, Corruption, and Crime*, autorzy wyjaśniają genezę związku między niestabilnością państwa a korupcją i rozprzestrzenianiem się przestępczości międzynarodowej. Na uwagę zasługuje stwierdzenie, jakie padło w omawianym rozdziale: „Przestępczość zorganizowana będzie się rozwijać, jeśli przestępcy będą mogli przeniknąć do instytucji państwowych, aby potajemnie im pomagać, sprawować «opiekę» nad liniami produkcyjnymi oraz liniami zaopatrzenia czy kontrolować eksport” (s. 37). Dla lepszego zobrazowania, w jaki sposób i jak mocno grupy przestępcze przenikają do instytucji państwowych, pokazano przykłady takich krajów, jak Afganistan, Kirgistan, Kolumbia oraz Tadżykistan.

W tym miejscu przejdźmy do omówienia kolejnego, ciekawego rozdziału *Trends in Drug Trafficking and Organized Crime*. Na trzydziestu czterech stronach przedstawiono zmiany na przestrzeni dziejów w handlu i przemyśle narkotyków na przykładzie zorganizowanych grup przestępczych działających na obszarze Boliwii, Kolumbii, Meksyku i Peru. Wiele miejsca poświęcono jednej z grup terrorystycznych, FARC (pol. Rewolucyjne Siły Zbrojne Kolumbii – Armia Ludowa). Natomiast w ogólnym kontekście podjętego wątku autorzy wskazują na pewien ciekawy fakt: „Handel narkotykami i zorganizowane grupy przestępcze muszą być operatywne i dostosowywać się z czasem, aby przetrwać w przestępczym świecie. Innymi słowy, zorganizowane grupy przestępcze, jak każda firma, muszą wyprzedzać ograniczenia i wdrażać innowacje, aby uniknąć zatrzymań i egzekwowania prawa wobec nich. Strategie wdrażane przez organy ścigania pomagają również wyjaśnić zmieniającą się dynamikę szlaków przemytu narkotyków” (s. 57). Ważnym omawianego rozdziału są dwa wykresy: *Homicides during Mexican presidential terms* – s. 68 i *Homicide rate per 100,000 people (four municipalities)* – s. 69, których użyto w kontekście analizowania walki rządu Meksyku z meksykańskimi grupami przestępczymi. Z kolei wykres *Heroin seizures in the United States* (s. 73) pozwala lepiej zrozumieć walkę z przemytem narkotyków w Stanach Zjednoczonych, który jest przechwytywany na granicy amerykańsko-meksykańskiej.

Problematyka kolejnego rozdziału *Gangs and Counter-Gang Strategies* koncentruje się wokół pytań, co to jest gang i czym tego typu organizacja różni się od innych międzynarodowych zorganizowanych grup przestępczych. Ta część omawianej publikacji ma w zamierzeniu umożliwić poznanie natury i struktury gangów. Autorzy prezentują i analizują w tym celu badania naukowe przeprowadzone na przykładzie krajów dotkniętych w wysokim stopniu przemocą ze strony gangów. W rozdziale tym omówiono ponadto, jakie czynniki przyczyniły się do ewolucji gangów i nasilania się zjawiska przemocy w takich krajach, jak Brazylia, Salwador i Portoryko. Pokróćce przedstawiono także

sytuację związaną z funkcjonowaniem gangów oraz rozwojem przemocy w Hondurasie, Nikaragui i Meksyku. Tak jak w poprzednim rozdziale, tak i w tym użyto przydatnych wykresów dla zobrazowania liczby osadzonych w brazylijskich (s. 107) i salwadorskich (s. 99) więzieniach oraz poziomu ich wykształcenia (s. 101).

Rozważania dotyczące przemocy kontynuowane są w ostatnim rozdziale *Understanding the Nature of Violence: Crime and Its Future*. Jonathan D. Rosen i Hanna S. Kassab dokonują analizy licznych rodzajów przemocy. Omawiają, jakie są przyczyny i skutki przemocy oraz co można osiągnąć poprzez jej stosowanie. Dalej koncentrują się na problemie, jaki stanowi stosowanie przemocy fizycznej, na jej znaczeniu oraz różnych jej formach, w tym na przemocy strukturalnej, braku bezpieczeństwa ekonomicznego i jego konsekwencjach. Autorzy przyjrzeni się również szczegółowo przemocy politycznej, zwłaszcza związanej z przekonaniami religijnymi. Dla zobrazowania tego problemu posłużono się przykładem Stanów Zjednoczonych, które po wydarzeniach z 11 września 2001 roku (atak na dwie wieże World Trade Center i Pentagon) podjęły walkę z międzynarodowym terroryzmem. Zaskoczeniem nie będzie fakt, iż autorzy przed przystąpieniem do analizy wyżej wymienionych zjawisk dokonali retrospekcji, przedstawiając początki terroryzmu islamskiego. Zdaniem autorów publikacji „Terroryzm, szczególnie radykalny terroryzm islamski, jest stosunkowo nowym zjawiskiem, zapoczątkowanym po utracie Syrii, Jordanii i Egiptu na rzecz Izraela podczas wojny sześciodniowej w 1967 roku. Państwa arabskie okazały się nieudolne w starciu z Izraelem, dlatego Palestyńczycy postanowili wziąć sprawy w swoje ręce, aby odzyskać utracone ziemie” (s. 120). Ciekawym wątkiem jest analiza powstania oraz działań grupy terrorystycznej, jaką jest tzw. Państwo Islamskie (ang. ISIS). Autorzy twierdzą, iż źródło powstania tej grupy stanowi polityczny wątek inwazji Ameryki i jej sojuszników na Irak w 2003 roku. Dalej autorzy słusznie zauważają, iż ISIS jest bardziej wymysłem, sztucznym tworem aniżeli państwem geopolitycznym (s. 121).

Przechodząc do kolejnych stron publikacji, natrafiamy na ciekawe stwierdzenie, iż: „W wielu z tych przykładów widzimy, że przemoc ma miejsce w określonym celu. Ludzie zabijają, aby coś osiągnąć, czy to w celu ochrony interesów, z powodu pojawienia się strachu, obalenia danego społeczeństwa oraz zemsty lub z innego motywu. Jeśli chodzi o przemoc polityczną, należy zwrócić uwagę na rolę ideału. Biorąc pod uwagę jego historię, idealizm jest prawdopodobnie najniebezpieczniejszym elementem polityki. W całej historii wiele milionów ludzi popełnia przestępstwa dla ideału” (s. 122). I trudno się z tym stwierdzeniem nie zgodzić, gdy spojrzymy na konflikty na tle narodowościowym pomiędzy Arabami i Żydami, Czeczenami i Rosjanami, Ujgurami i Chińczykami itd. czy na spory z powodów religijnych, czego przykładem są działania ISIS. Ugrupowanie to dokonuje likwidacji wrogów swojej wymyślonej ideologii i siłowo nawraca na radykalny islam innowierców, wyznawców islamu innych odłamów, na przykład szyitów lub umiarkowanych sunnitów.

Dodajmy, iż autorzy poza dogłębną analizą ISIS i terroryzmu islamskiego przypominają także konflikt między Ukrainą i Rosją oraz wiele innych wojen domowych. Warto zaznaczyć, iż w tym rozdziale podane zostały przykłady Hezbollahu i Hamasu w kontekście werbowania do swoich struktur w imię walki o swoje ideały na obszarach ich działalności i w krajach sąsiednich. Autorzy przytaczają między innymi takie przypadki: „Programy

pomocy społecznej Hamasu i Hezbollahu służą do rekrutacji ludzi do sprawy. Biedni ludzie padają także ofiarą rekrutacji przestępczości zorganizowanej. Po co pracować w polu lub w fabryce za minimalną płacę, skoro można zarobić więcej pieniędzy na nielegalnym interesie” (s. 123). Jest to celne stwierdzenie autorów, bowiem siła pieniądza wobec biedy i bezrobocia ma ogromną moc. Doskonale rozumieją to właśnie takie organizacje, jak Hamas i Hezbollah oraz inne zorganizowane grupy przestępcze.

Zauważmy, iż w tym rozdziale autorzy wspomnieli o konfrontacji między Stanami Zjednoczonymi a Chinami, zwracając uwagę na kwestię dominacji na świecie i przejęcie roli „światowego hegemonu”.

W konkluzji niniejszego rozdziału autorzy zadali czytelnikowi pytania, na które może odpowiedzieć po przeczytaniu omawianej publikacji i na podstawie zasłyszanych wiadomości na temat przemocy i działalności zorganizowanych grup przestępczych czy grup terrorystycznych. Otóż Rosen i Kassab zaproponowali następujące stwierdzenia i pytania: „Jeśli przemoc jest wszechobecnym doświadczeniem ludzkim, obecnym w całej historii zarówno w nielegalnych, jak i uzasadnionych formach (wojna między państwami), to jak my, ludzkość, możemy zrozumieć coś innego? Biorąc pod uwagę wszystkie problemy w naszym świecie, jak możemy położyć kres przemocy? Czy przemoc jest po prostu instytucją, którą możemy zastąpić czymś innym? Czy jest to wrodzona cecha ludzkości?” (s. 130). To fragment o istotnym znaczeniu, gdyż stawia bardzo ważne pytania, z którymi trzeba się zmierzyć, aby lepiej zrozumieć otaczający nas świat.

Reasumując, książka stanowi interesującą refleksję na temat przemytu narkotyków oraz działalności gangów na całym świecie. Porusza aktualne problemy dotyczące wyżej wspomnianych zagadnień. Praca ta w miarę dokładnie ilustruje aktualny problem, jakim jest walka z przestępczością zorganizowaną, z którą mierzą się poszczególne rządy, nie tylko w krajach Ameryki Środkowej, ale także na pozostałych kontynentach. Na uwagę zasługuje fakt, iż liczne tabele podnoszą wartość merytoryczną omawianej publikacji. Nie ulega wątpliwości, iż książka *Drugs, Gangs, and Violence* jest bogatym źródłem wiedzy i pojawiła się na półkach bibliotek i księgarń w momencie jak najbardziej właściwym.